

تأثیر توانایی مدیریت بر ارتباط بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود

وحید اسکو^۱

رضا جمالی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۷ تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۲/۱۸

چکیده

بسیاری از مطالعات نشان می‌دهد که اندازه حسابرسی می‌تواند باعث خدمات حسابرسی با کیفیت شود. هدف از پژوهش حاضر تبیین رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود و تعیین اثر توانایی مدیریت بر این رابطه بوده است. با استفاده روش داده‌های ترکیبی، نتایج پژوهش نشان می‌دهد کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد. همچنین، توانایی مدیریت به طور قابل توجهی رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند، یعنی فرضیه دوم تأیید می‌گردد. سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی نیز می‌توانند هنگام تصمیم‌گیری درباره خرید و ارزیابی سهام شرکت‌ها به ارزیابی توانایی مدیران در کنار ارزیابی ویژگی‌های شرکت به منظور بررسی کیفیت سود بپردازند. هرچه در دوران تصدی یک مدیر، صورت‌های مالی تجدید ارائه شده کمتری گزارش شوند، این مدیر از توانایی بالا تری برخوردار است و کیفیت سود گزارش شده توسط وی بالاتر خواهد بود.

واژگان کلیدی

کیفیت حسابرسی، مدیریت سود، توانایی مدیریت

۱. عضو هیات علمی دانشگاه گنبد کاووس، دانشکده علوم انسانی و علوم ورزشی، گروه علوم اداری و اقتصادی، گنبد کاووس،

ایران. (vahidoskou@gonbad.ac.ir)

۲. کارشناس ارشد حسابداری، موسسه غیرانتفاعی نیما محمودآباد، محمودآباد، ایران. (Rezajamali1024@gmail.com)

مقدمه

حرفه حسابرسی مانند سایر حرفه‌ها برای حفظ جایگاه خود نیازمند کسب اعتماد عمومی است. حسابرسان به منظور حفظ اعتبار حرفه، شهرت حرفه‌ای خود و اجتناب از دعاوی قضایی علیه خود، همواره به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی هستند. در این میان انگیزه‌های مدیران در جهت اعمال منافع شخصی خود در کیفیت سود، مانع از رسیدن حسابرسان به اهداف خود می‌شود. در مقابل حسابرسان می‌توانند با افزایش کیفیت حسابرسی، مدیریت سود صورت گرفته توسط مدیران را کشف کرده و مدیران را در اعمال مدیریت سود در تنگنا قرار دهند. (نمازی و همکاران، ۱۳۹۰) تقاضا برای کیفیت حسابرسی از آنجا ناشی می‌شود که بین مدیران شرکت و سرمایه‌گذاران تضاد منافع ناشی از روابط نمایندگی وجود دارد. هنگامی که هزینه‌های نمایندگی به دلیل عدم تمرکز مالکیت و عدم وجود نظارت مؤثر توسط مالکان افزایش می‌یابد، تقاضا برای حسابرسی‌های باکیفیت بالاتری نیز افزایش می‌یابد. (ازیبی و همکاران، ۲۰۱۲) آنچه جامعه از حرفه حسابرسی انتظار دارد ارائه گزارش حسابرسی باکیفیت مطلوب است. (حساس یگانه و مقصودی، ۱۳۸۹) این پژوهش به منظور بررسی تاثیر توانایی مدیریت بر کیفیت حسابرسی و مدیریت سود است.

مبانی نظری پژوهش

حرفه حسابرسی مانند سایر حرفه‌ها برای حفظ جایگاه خود نیازمند کسب اعتماد عمومی است. حسابرسان به منظور حفظ اعتبار حرفه، شهرت حرفه‌ای خود و اجتناب از دعاوی قضایی علیه خود، همواره به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی هستند. در این میان انگیزه‌های مدیران در جهت اعمال منافع شخصی خود در کیفیت سود، مانع از رسیدن حسابرسان به اهداف خود می‌شود. در مقابل حسابرسان می‌توانند با افزایش کیفیت حسابرسی، مدیریت سود صورت گرفته توسط مدیران را کشف کرده و مدیران را در اعمال مدیریت سود در تنگنا قرار دهند (نمازی و همکاران، ۱۳۹۷). مدیریت به دلیل اختیار زمان‌بندی شناسایی درآمدها و هزینه‌ها و همچنین، تعیین مبلغ آن‌ها ممکن است به دلایلی مانند امنیت شغلی، دریافت پاداش، افزایش ارزش شرکت و سایر عوامل، سود شرکت را بیشتر از واقع نشان دهد تا تصویر مطلوبی از عملکرد شرکت ارائه کند. در این صورت، کیفیت سود از اهمیت زیادی برخوردار خواهد شد. کیفیت سود، جنبه بسیار مهمی از سود حسابداری را نشان می‌دهد؛ زیرا سودهای باکیفیت کم می‌توانند باعث اعطای نادرست اعتبار از سوی اعتباردهندگان و نیز تخصیص غیر بهینه منابع به طرح‌هایی با بازدهی غیرواقعی و در نتیجه کاهش رشد اقتصادی شوند. مدیریت سود برای ذینفعان شرکت بسیار مهم است، به‌ویژه هنگامی که در آمد اغلب به‌عنوان پیش‌بینی مناسبی از کیفیت گزارش‌های مالی مطرح می‌شود، زیرا تعهدات حسابداری در رابطه باکیفیت گزارشگری مالی است. با این وجود، ممکن است مطالبات به‌عنوان پیش‌بینی‌های غیرقابل اعتماد از کیفیت گزارشگری مالی به علت تعصب و دستکاری‌های احتمالی انجام شود. کیفیت حسابرسی نقش مهمی در کاهش مدیریت سود دارد، زیرا حسابرسان، وظیفه صدور گواهی‌نامه در مورد اعتبار بیانیه‌های مالی را انجام می‌دهند. علاوه بر این، از آنجایی که بدهی بر انگیزه‌های مدیریتی و انتخاب نحوه گزارش تاثیر می‌گذارد، ارتباط بین بدهی و کیفیت گزارشگری مالی به افراد متکی است (سالم الزوبی، ۲۰۱۸). تقاضا برای کیفیت حسابرسی از آنجا ناشی می‌شود که بین مدیران شرکت و سرمایه‌گذاران تضاد منافع ناشی از روابط نمایندگی وجود دارد. هنگامی که هزینه‌های نمایندگی به دلیل عدم تمرکز مالکیت و عدم وجود نظارت مؤثر توسط

مالکان افزایش می‌یابد، تقاضا برای حسابرسی‌های باکیفیت بالاتر نیز افزایش می‌یابد. آنچه جامعه از حرفه حسابرسی انتظار دارد ارائه گزارش حسابرسی باکیفیت مطلوب است (رضایی آسایش، ۱۳۹۷).

اگرچه تحقیقات متعددی به صورت مجزا در مورد کیفیت حسابرسی، توانایی مدیریت، مدیریت سود انجام شده است اما هنوز پژوهش کاملی که تمام این متغیرها را به صورت یکجا و کلی مورد بررسی قرار دهد و ارتباط بین آن‌ها را مورد مطالعه قرار دهد انجام نشده است، بنابراین این پژوهش سعی دارد با بررسی تاثیر توانایی مدیریت بر کیفیت حسابرسی و مدیریت سود خلأ پژوهشی در این زمینه را پر کند. این پژوهش به دنبال بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود با نقش تعدیل گر توانایی مدیریت است.

اهمیت و ضرورت پژوهش

ادبیات حسابداری مالی توجه قابل توجهی را به مدیریت سود اختصاص داده است و عموماً چنین اقداماتی را دارای پیامدهای نامطلوب می‌داند (اسما و همکاران، ۲۰۲۱). مدیریت سود غالباً با انگیزه گمراه کردن استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی و یا انحراف از نتایج قراردادی که بستگی به سودهای حسابداری دارد انجام می‌شود. ریشه وجودی مدیریت سود تفکیک مالکیت از مدیریت است. این تفکیک احتمال رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران را افزایش می‌دهد و مدیریت سود نمونه‌ای از این رفتارها می‌باشد. مدیریت سود، فرآیند انجام اقدامات عمومی در محدوده اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری است که سبب رسیدن به سطح سود مورد نظر می‌شود. مدیریت سود برخلاف تقلب، مستلزم انتخاب رویه‌های حسابداری و برآوردهایی است که مطابق اصول پذیرفته شده حسابداری هستند، می‌باشد. از این رو وجود مکانیزمی منسجم برای جلوگیری از این پدیده و همسو کردن منافع طیف مختلف ذینفعان و همچنین سمت‌وسو بخشیدن به اهداف سازمان توسط تمامی ذینفعان، مقوله حاکمیت شرکتی مطرح شده است؛ که در واقع می‌توان آن را واکنشی به مسئله نمایندگی که از جدایی مدیریت از مالکیت ناشی شده است، قلمداد کرد. چراکه در عمل، حاکمیت شرکتی به بررسی لزوم نظارت دقیق بر مدیریت، حسابرسی منظم شرکت و تفکیک واحد اقتصادی از مالکیت آن و در نهایت حفظ حقوق تمامی سرمایه‌گذاران و ذینفعان می‌پردازد. لذا می‌توان گفت شرکت‌هایی که نظام حاکمیت شرکتی بهتری دارند، کمتر با مشکلات تضاد منافع و عواقب ناشی از آن روبرو می‌شوند (قدرتی و فیضی، ۱۳۹۴). یکی از مهم‌ترین سازوکارهای حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابرسی است. کیفیت حسابرسی مفهومی است که تعریف‌های متفاوتی برای آن ارائه شده است. ویلن برگ (۱۹۹۹) تعریفی دوبعدی از کیفیت حسابرسی ارائه کرد:

۱: تحریف با اهمیت باید کشف شود

۲: تحریف با اهمیت باید گزارش شود.

به این ترتیب کیفیت حسابرسی تابعی از توان حسابرسی در کشف تحریف و درجه استقلال حسابرس است. پالمروز (۱۹۸۸) کیفیت حسابرسی را با احتمال این که صورت‌های مالی فاقد تحریف با اهمیت باشد باید تعریف کرد. کیفیت حسابرسی تحت عنوان ارزیابی بازار حسابرس تعریف می‌شود (ارزیابی بازار) در واقع عبارت است از احتمال اینکه حسابرس هم تحریفات با اهمیت در صورت‌های مالی و یا سیستم صاحب‌کار را کشف کند و هم تحریف با اهمیت کشف شده را گزارش کند. احتمال این که حسابرس موارد تحریفات با اهمیت را کشف کند، به شایستگی حسابرس و احتمال این که حسابرس موارد تحریفات با اهمیت کشف شده را گزارش کند، به استقلال حسابرس ارتباط پیدا می‌کند (قلی پور و همکاران، ۱۴۰۰).

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: توانایی مدیریت به‌طور قابل توجهی رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند.

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل‌های ۱ و ۲ استفاده شد.

مدل ۱:

$$TA_{i,t} = \delta_0 + \delta_1 DAC_{i,t} + \varepsilon$$

مدل ۲:

$$TA_{i,t} = \delta_0 + \delta_1 DAC_{i,t} + \delta_2 MA_{i,t} + \delta_3 DAC_{i,t} * MA_{i,t} + \varepsilon$$

در مدل‌های بالا مفاهیم به این صورت تعریف می‌گردد:

$TA_{i,t}$: مدیریت سود

توانایی مدیریت: MA

کیفیت حسابرسی (اقدام تعهدی و اختیاری) اندازه‌گیری می‌شود بنابراین: $DAC_{i,t}$

متغیرهای پژوهش و نحوه محاسبه آنها

مدیریت سود

مدیریت سود عبارتست از مداخله هدفمند در فرایند گزارشگری مالی برون سازمانی با هدف کسب منافع شخصی (اسکیپر ۱۹۸۹). در تحقیق حاضر اقدام تعهدی اختیاری به عنوان شاخص مدیریت سود مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. در این تحقیق برای محاسبه اقدام تعهد اختیاری از مدل تعدیل شده جونز استفاده خواهد شد (نیکو مرام و محمد زاده سالطه، ۱۳۸۹). جمع اقدام تعهدی از طریق سود و زیان به شرح زیر محاسبه خواهد شد:

$$TA_{i,t} = EARN_{i,t} - CFO_{i,t}$$

$TA_{i,t}$: جمع اقدام تعهدی در سال t برای شرکت i

$EARN_{i,t}$: سود عادی یعنی سود قبل از اقدام غیرمترقبه

$CFO_{i,t}$: وجه نقد عملیاتی (جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی) سپس مدل زیر در مورد کل اقدام تعهدی برآزش شده است. به منظور استاندارد کردن اعداد و ارقام و سهولت محاسبات، دو طرف معادله بر دارایی‌های اول دوره تقسیم شده است.

$$\frac{TA_{it}}{A_{i,t-1}} = \alpha_0 \left(\frac{1}{A_{i,t-1}} \right) + B_1 \frac{\Delta REV_{it}}{A_{i,t-1}} + B_2 \frac{PPE_{it}}{A_{i,t-1}} + \varepsilon_{it}$$

ΔREV_{it} : تغییر در درآمد سالانه (تفاوت درآمد پایان هر سال با درآمد ابتدای همان سال) در سال t برای شرکت i

PPE_{it} : اموال و ماشین‌آلات همان سال (دارایی‌های ثابت هر سال پس از کسر استهلاک انباشته) در سال t برای

شرکت i

و ضرایب مدل $\alpha_0, \beta_1, \beta_2$ و مدل $\varepsilon_{i,t}$ خطا مدل در سال t برای شرکت i است.

$\alpha_0, \beta_1, \beta_2$ از طریق روش تخمین حداقل مربعات در فاصله سالهای ۹۵ تا ۱۴۰۰ بدست می‌آید.

سپس ضرایب به دست آمده از مدل (۲) در مدل شماره (۳) به کار می رود تا اقلام تعهدی غیراختیاری به شرح زیر به دست خواهد آمد:

$$NDA_{it} = \alpha_0 \left(\frac{1}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_1 \frac{(\Delta REV - \Delta REC_{it})}{A_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{PPE_{it}}{A_{i,t-1}}$$

که ΔREC_{it} تغییر در حسابهای دریافتی (تفاوت حسابهای دریافتی پایان هر سال با حسابهای دریافتی ابتدای همان سال) در سال t برای شرکت i است. از تفاضل جمع اقلام تعهدی و اقلام تعهدی غیراختیاری، اقلام تعهدی اختیاری به شرح زیر به دست می آید:

$$DA_{i,t} = \frac{TA_{i,t}}{A_{i,t-1}} - NDA_{i,t}$$

توانایی مدیریتی

در پژوهش حاضر، به منظور اندازه‌گیری توانایی مدیریت از مدل دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) استفاده شده است. در این مدل، با استفاده از اندازه‌گیری کارایی شرکت و سپس وارد کردن آن در رگرسیون خطی چند متغیره به عنوان متغیر وابسته و کنترل ویژگیهای ذاتی شرکت، توانایی مدیریت محاسبه میشود.

به منظور اندازه‌گیری کارایی شرکت، دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) از مدل تحلیل پوششی داده‌ها (DEA) استفاده کرده‌اند. مدل تحلیل پوششی داده‌ها، نوعی مدل آماری است که برای اندازه‌گیری عملکرد سیستم با استفاده از داده‌های ورودی و خروجی، کاربرد دارد.

$$\max_{\theta} \theta = \frac{sales_{i,t}}{v_1 COGS_{i,t} + v_2 SG \& A_{i,t} + v_3 NetPPE_{i,t} + v_4 Oplease_{i,t} + v_5 R \& D_{i,t} + v_6 GoodWill_{i,t} + v_8 Intan_{i,t}}$$

در این مدل $COGS$ بهای تمام شده کالای فروش رفته در سال t ، هزینه‌های عمومی $SG \& A$ اداری و فروش در سال t ، $NetPPE_{i,t}$ ، مانده خالص املاک، ماشین آلات و تجهیزات در ابتدای سال t ، $pslease_{i,t}$ ، هزینه‌های اجاره عملیاتی در سال t ، $R \& D_{i,t}$ ، هزینه تحقیق و توسعه در سال t ، $Goodwill_{i,t}$ ، سرقفلی خریداری‌شده در ابتدای سال t ، و $Intan_{i,t}$ ، مانده خالص دارایی نامشهود در ابتدای سال t در مدل اصلی دمرجیان و همکاران (۲۰۱۳) همانطور که در بالا نشان داده شد هزینه‌های تحقیق و توسعه و هزینه‌های اجاره عملیاتی وجود دارد، که به دلیل عدم گزارش آنها توسط شرکت‌ها، این هزینه‌ها در هزینه‌های عمومی، اداری و فروش لحاظ شده است. همچنین هیچ کدام از شرکت‌ها سرقفلی تحت عنوان سرقفلی خریداری‌شده ندارند، به همین دلیل از مدل حذف میشود. همچنین در این مدل از مانده خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات استفاده گردیده که به جای آن دارایی‌های ثابت، دارایی‌های جاری و دارایی‌های نامشهود در نظر گرفته میشود. بنابراین مدل مورد استفاده در این تحقیق جهت اندازه‌گیری کارایی شرکت به شکل زیر خواهد بود:

$$\max_{\theta} \theta = \frac{Sale_{i,t}}{v_1 COGS_{i,t} + v_2 SG \& A_{i,t} + v_3 FA_{i,t} + v_4 CA_{i,t} + v_5 Intan_{i,t}}$$

که در آن:

Sale: فروش، از فروش و درآمدهای عنوان شده در صورتهای مالی استخراج میشود.

COGS: بهای تمام شده کالای فروش رفته که از صورت های مالی استخراج میشود.

A&SG: هزینه های عمومی، اداری و فروش، از جمع هزینه های عمومی و اداری و توزیع و فروش در صورت های مالی استخراج میشود.

FA: دارایی ثابت است که از متن صورتهای مالی استخراج میشود.

CA: دارایی جاری است که از متن صورتهای مالی استخراج میشود.

Intan: دارایی های نامشهود است که از متن صورتهای مالی استخراج میشود. (کوشافر وهمکاران، ۱۳۹۶).

در این مدل برای هر کدام از متغیرهای ورودی ضریب خاص، γ ، در نظر گرفته شده است؛ زیرا اثر همه متغیرهای ورودی بر خروجی (فروش) یکسان نیست. مقدار محاسبه شده برای کارایی شرکت در محدوده صفر تا یک قرار میگیرد؛ که حداکثر کارایی برابر یک و هرچه مقدار بهدست آمده کمتر باشد یعنی کارایی شرکت پایینتر است. هدف این پژوهش محاسبه کارایی شرکت، اندازهگیری توانایی مدیریت است و از آنجا که در محاسبات مربوط به کارایی ویژگی های ذاتی شرکت نیز دخالت دارند، نمیتوان توانایی مدیریت را به درستی اندازه گیری کرد، زیرا متأثر از این ویژگیها، بیشتر یا کمتر از مقدار واقعی محاسبه میشود. دمرجیان وهمکاران (۲۰۱۲) به منظور کنترل اثر ویژگی های ذاتی شرکت در مدل خود کارایی شرکت را به دو بخش جدا یعنی کارایی براساس ویژگیهای ذاتی شرکت و توانایمدیریت، تقسیم کرده اند. این کار با استفاده از کنترل ۶ ویژگی ذاتی شرکت (اندازه شرکت، سهم بازار شرکت، جریان نقدی شرکت، عمر پذیرش شرکت در بورس و فروش خارجی (صادرات)) انجام شده است. هر کدام از این ۵ متغیر به عنوان ویژگی های ذاتی شرکت، میتوانند به مدیریت کمک کنند تا تصمیمات بهتری اتخاذ نمایند، یا در جهت عکس عمل کرده و توانایی مدیریت را محدود کنند. در مدل زیر که توسط دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) ارائه شده است، این ۵ ویژگی کنترل شده اند:

$$\text{FirmEfficiency} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Size}_t + \alpha_2 \text{MShare}_t + \alpha_3 \text{FreeCF Ind}_t + \alpha_4 \text{Age}_t + \alpha_5 \text{ForeignCurrency Ind}_t + \tau$$

که در آن اندازه شرکت برابر با لگاریتم طبیعی مجموع داراییهای شرکت در پایان هر سال، سهم بازار شرکت برابر با نسبت فروش شرکت به فروش کل صنعت، شاخص جریان نقد شرکت، متغیری دامی است که در صورت مثبت بودن جریان های نقد عملیاتی برابر با یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته شده است، عمر پذیرش شرکت در بورس اوراق بهادار برابر با لگاریتم تعداد سال هایی که شرکت در بورس پذیرفته شده است، شاخص صادرات نیز یک متغیر دامی است و برای شرکتهایی که صادرات فروش با ارزش خارجی داشته اند برابر با یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته شده است و باقیمانده مدل (τ)، نیز نشا ندهنده میزان توانایی مدیریت است. این مدل نیز مانند مدل تحلیل پوششی داده ها باید در سطح صنعت ارزیابی شود به همین دلیل در آن متغیرهای مربوط به سطح کل بازار در مدل اثر داده نشده اند (دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) نقل از بزرگ اصل و صالحزاده، ۱۳۹۴).

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی - همبستگی است. همچنین این پژوهش از لحاظ زمان انجام پژوهش از نوع پژوهش های پس رویدادی (غیر تجربی) است و از لحاظ نوع استدلال برای نتیجه گیری، جزء

پژوهش‌های استقرایی تلقی می‌شود. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات موردنیاز از روش کتابخانه‌ای استفاده می‌شود و شامل دو بخش است. بخش اول آن شامل ادبیات موضوع و تعریف و شناسایی مفهوم متغیرهای مستقل و وابسته و بحث و بررسی چگونگی تأثیر بین آن‌ها با استفاده از نظریه‌های دانشمندان مالی است؛ بخش دوم جمع‌آوری داده‌های پژوهش از سایت مدال و بورس تهران و نرم‌افزارهای شامل رهاورد نوین است. جهت گردآوری داده‌های تحقیق با مراجعه به آرشیو شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و با استفاده از داده‌های گذشته‌نما نتایج فرضیات از طریق آزمون مدل تعیین می‌گردد. نوع تحقیق ما توصیفی و بدون دستکاری هیچ نوع متغیر و جمع‌آوری کمی داده‌ها درباره متغیرها است. جامعه آماری تحقیق، شامل همه‌ی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ می‌باشد. از بین جامعه آماری، از طریق روش حذفی نمونه‌گیری انجام می‌پذیرد.

آمار توصیفی

ویژگی‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در تحقیق، اعم از متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی در جدول ۴-۱ آورده شده است. آماره‌های گزارش شده شامل میانگین، حداکثر، حداقل و انحراف معیار متغیرهای بکارگرفته شده در تحقیق می‌باشد.

متغیرها	کل مشاهدات	مشاهدات مقطعی	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
REM	۶۵۲	۱۲۵	۰/۰۰۰۵	۰/۲۱	۰/۰۳۴	۰/۱۶۱
AS	۶۵۲	۱۲۵	۰	۱	۰/۳۱۲	۰/۰۵۳
MA	۶۵۲	۱۲۵	-۰/۴۱	۰/۳۱	۰/۰۰۲	۰/۱۰۳
FS	۶۵۲	۱۲۵	۱/۳۱۹	۲/۹۵۴	۲/۱۸۹	۰/۰۵۵
SIZE	۶۵۲	۱۲۵	۷/۸۲	۱۲/۲۵	۱۰/۵۵	۰/۸۸
EARNING	۶۵۲	۱۲۵	۰	۱	۰/۰۵۹	۰/۰۱۴
IR	۶۵۲	۱۲۵	۰/۰۱۴	۳/۸۵۴	۲/۲۵۵	۰/۸۹۳
AR	۶۵۲	۱۲۵	۰/۰۸۵	۲/۳۲۲	۰/۸۹۵	۰/۴۱۲
CG	۶۵۲	۱۲۵	۰/۳۲۱	۰/۸۱۵	۰/۳۱۴	۰/۰۸۹

نتیجه‌گیری

در این پژوهش ما به دنبال تبیین رابطه بین اندازه حسابرسی و مدیریت سود واقعی با در نظر گرفتن توانایی مدیریت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بودیم. روش تحقیقی که به کار بردیم، از جنبه هدف، کاربردی و از نظر روش تجزیه و تحلیل در طبقه تحقیقات همبستگی قرار دارد. در این پژوهش جامعه آماری شامل تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند و نمونه آماری نیز با توجه به شرایط قرار داده شده در پژوهش در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ شامل ۱۲۰ شرکت می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات مربوط به داده‌های تحقیق، از نوع مطالعات کتابخانه‌ای می‌باشد. برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز جهت انجام تحقیق از اسناد و مدارک سایت بورس اوراق بهادار تهران، بانکهای اطلاعاتی از قبیل، نرم‌افزارهای مکمل تحلیلی مثل نرم‌افزار رهاوردنوین استفاده

کردیم. روش گردآوری اطلاعات در زمینه موضوع تحقیق به صورت کتابخانه‌ای و آرشیوی می‌باشد. از تحقیقات انجام گرفته در زمینه موضوع تحقیق، مجلات علمی پژوهشی، از پایان نامه های دانشجویی و ازسایت های اینترنتی معتبر استفاده شد. با روش های گزارشگری خود تنظیم کنند.

نتایج آزمون فرضیه اول و دوم نشان داد که رابطه معناداری بین اندازه حسابرس و مدیریت سود وجود دارد. و توانایی مدیریتی میتواند اثر اندازه حسابرس را خنثی کند. به عبارتی منجر به اثرگذاری مثبت بر رابطه بین اندازه حسابرس و مدیریت سود شود. هنگام مواجه شدن با فشار برای رسیدن به عملکرد پیشبینی شده، مدیران توانا تر ممکن است معاملاتی انجام دهند که اثر بهتری بر عملکرد آتی شرکت داشته باشد؛ زیرا آنها آثار بلندمدت معاملات را دقیق تر پیش بینی می کنند. توانایی زیاد مدیران موجب برآوردهایی بهتر و دقیقتر میشود؛ همچنین مدیران با توانایی زیاد، دانش و اطلاعات بیشتری نسبت به کارکنان خود دارند که به تصمیم گیری مؤثرتری میانجامد (دمرجیان و همکاران، ۲۰۱۲) میزان موفقیت شرکت در گرو تحقق اهداف فعالیت های آن است که میزان سرمایه گذاری در آن فعالیت و سطح کامل بودن دستیابی به اهداف آن، در اندازه گیری میزان این موفقیت مؤثر است. عوامل تأثیرگذار بر موفقیت شرکت به طرز چشمگیری از توانایی های مدیریت شرکت تأثیر می پذیرد. به نظر میرسد، از آنجا که مدیران توانا درک بهتری از وضعیت اقتصادی دارند و می توانند تصمیمهایی بگیرند که آثار منفی پیامدهای آن را بهتر پیشبینی کرده و در نظر گرفته باشند، اگر فعالیت های مدیریت سود رخ دهند، تأثیر مثبتی بر عملکرد آتی شرکت می گذارد.

شماره فرضیه	شرح فرضیه	تایید یا رد فرضیه
۱	بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود رابطه معناداری دارد	فرضیه اول پژوهش تایید شد
۲	توانایی مدیریت بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود اثر دارد	فرضیه دوم پژوهش تایید است

پیشنهادات حاصل از پژوهش

کیفیت سود، ویژگی بسیار مهم گزارشگری مالی است که بر تخصیص مناسب سرمایه اثر میگذارد. به دلیل اینکه سودداده مهمی در مدل‌های ارزیابی سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان است، شرکت‌هایی که کیفیت سود ضعیف تری دارند، گرایش به هزینه های سرمایه بالاتری دارند. در پژوهش های قبلی عمدتاً بر تأثیر ویژگی های یک شرکت خاص بر کیفیت سود تکیه شده است. از آنجایی که عوامل بسیاری مانند اندازه شرکت، صنعت یا چرخه عمر شرکت با کیفیت سود رابطه دارند، بنابراین ممکن است بهبود کیفیت سود با تغییر این خصوصیات با صرفه نباشد. در مقابل، میتوان نتیجه گرفت در صورت وجود مجموعه‌های از چالش‌های مربوط به برآورد سود که ناشی از تصمیمات عملیاتی شرکت است، مدیران توانا تر در مقایسه با شرکت‌های مشابه در محیط‌های اقتصادی مشابه، بهتر میتوانند با این پیچیدگیها برخورد کنند و ارائه مجدد صورتهای مالی کمتری داشته باشند و در نتیجه سود با کیفیت بالاتری گزارش کنند. همچنین، سرمایه گذاران و تحلیلگران مالی نیز میتوانند هنگام تصمیم گیری درباره خرید و ارزیابی سهام شرکتها به ارزیابی توانایی مدیران در کنار ارزیابی ویژگی های شرکت به منظور بررسی کیفیت سود پردازند. هرچه در دوران تصدی یک مدیر، صورتهای مالی تجدید ارائه شده کمتری گزارش شوند، این مدیر از توانایی بالاتری برخوردار است و کیفیت سود گزارش شده توسط وی بالاتر خواهد بود.

پیشنهادات برای پژوهشهای آتی

پیشنهاد می‌گردد دانشجویان و محققین، تمامی صنایع بورس را برای بررسی تأثیر توانایی مدیران بر رابطه بین اندازه حسابرس و مدیریت سود واقعی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار دهند. همچنین، تحقیق فوق برای شرکت های غیر تولیدی نیز انجام و نتایج آن با یافته های این تحقیق مقایسه شود. و در نهایت، پیشنهاد می‌گردد که از تمامی مدل‌های کیفیت حسابرسی (مدل جونز -مدل جونز تعدیل شده -مدل کوتاری و...) و سایر مدل‌های مدیریت سود واقعی در پژوهشهای آتی استفاده شود

منابع

- اعتمادی، حسین. محمدی، امیر. ناظمی اردکانی، مهدی. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین تخصص در صنعت و کیفیت سود در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. «مجله پژوهش های حسابداری مالی». سال اول. شماره اول و دوم. ص ۱۷ تا ۳۲.
- بنی مهد، بهمن، حساس یگانه، یحیی و یزدانیان، نرگس. (۱۳۹۳). مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس: شواهدی از بخش خصوصی حسابرسی، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال هفتم، شماره ۲۱، ص ۱۷-۳۲.
- پاک مرام، عسگر (۱۳۹۵) تأثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود در زمان عرضه اولیه سهام، دانش حسابرسی، سال هفدهم، شماره ۶۸، ص ۲۱۹ تا ۲۳۸.
- حبیبی، آرش، آموز کاربردی ای پی اس اس، ۱۳۹۷، نشر الکترونیک پارس مدیر.
- حساس یگانه، یحیی و امید مقصودی، (۱۳۸۹)، تأثیر آیین رفتار حرفه ای و تجربه بر کیفیت قضاوت حسابرسی، حسابداری رسمی، ۴۹، ۵۷-۴۹.
- خدادادی، حمیدرضا، کنکاش مدیریت و حسابداری، زمستان ۱۴۰۰ شماره ۳. ص اول
- دکتر علی ثقفی، امیر پوریا نسب، نظریه ی مدیریت سود، ص ۱۴ تا ۱۵
- رضایی آسایش، شهلا (۱۳۹۷). تأثیر توانایی مدیریتی بر ارتباط بین اندازه حسابرس و مدیریت سود واقعی پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حسابرسی، موسسه آموزش عالی سهروردی.
- قدرتی، حسن، فیضی، سعید (۱۳۹۴). تأثیر حاکمیت شرکتی بر میزان مدیریت سود در بازار بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی سال پانزدهم بهار ۱۳۹۴ شماره ۵۸.
- کریمی، زهرا، یعقوب نژاد، احمد، صمدی لرگانی، محمود، پور علی، محمدرضا، (۱۴۰۰). ارزیابی تأثیر سوگیری‌های روان‌شناختی فردی و ابعاد شخصیتی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی. فصلنامه پژوهش‌های مالی و حسابرسی. دوره ۱۳ - ۵۲، ص ۲۳ تا ۵۲.
- کردستانی، غالمرضا و رشید تاتلی (۱۳۹۳) بررسی ویژگی های کیفی سود و نوع مدیریت سود در شرکت های در مانده مالی و ورشکسته، پژوهش حسابداری، شماره ۱۲، ص: ۱۰۴ تا ۷۹.
- مهدی قلی پور خانقاه، هومن جعفر پور، مهسا صارمی نیا (۱۴۰۰). ارتباط کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی و مدیریت حسابرسی سال دهم ۱۴۰۰ شماره ۴۰.
- مشایخی بیتا، مهرانی ساسان، مهرانی کاوه، کرمی غالمرضا (۱۳۸۴). نقش اقلام تعهدی اختیاری در مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی های حسابداری و حسابرس، شماره ۴۲، ص ۶۱ تا ۷۴.

- نمازی، محمد. بایزدی، انور. جبارزاده کنگرلویی، سعید (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین کیفیت حسابداری و مدیریت سود. تحقیقات حسابداری و حسابداری. سال دوم. شماره نهم. بهار ۱۳۹۰. ص ۴ تا ۲۲.
- نیکو مرام، هاشم. نوروش، ایرج. مهر آذین، علیرضا (۱۳۸۸). ارزیابی مدل های مبتنی بر اقلام تعهدی برای کشف مدیریت سود. مجله پژوهش های مدیریت. سال ۲۰. شماره ۸۲. پاییز ۱۳۸۸. ص ۷ تا ۲۱.
- نیکو مرام، هاشم، محمد زاده سالطه، حیدر (۱۳۸۹). رابطه بین حاکمیت شرکت و مدیریت سود. فراسوی مدیریت سال چهارم شماره ۱۵ ص ۱۸۷_۲۱۰.
- Azibi, J., Tondeur, H. and Rajhi, M., (2010). Auditor choice and institutonal investor characteristics after the Enron scandal in the French context, crises ET nouvelles problematiques de la valeur , nice: France.
- Boachie, C & Mensah, E (2022). The effect of earnings management on firm performance: The moderating role of corporate governance quality. International Review of Financial Analysis. Volume 83, October 2022, 102270.
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor independence, 'low balling', and disclosure regulation. Journal of Accounting and Economics, 3(2), 113-127.
- Osma, B.G, Gomez-Conde, J. Lopez-Valeiras, E. (2021). Management control systems and real earnings management: Effects on firm performance. Management Accounting Research. Volume 55, 100781.
- Salem Alzoubi, Ebraheem. (2018). Audit quality, debt financing, and earnings management: Evidence from Jordan, Journal of International Accounting Auditing and Taxation.
- Schipper, Katherine. (1989). Commentary on earnings management. Accounting Horizons, 3 (4), 91-102.
- Willenborg, M. (1999). Empirical analysis of the economic demand for auditing in the initial public offering market. Journal of Accounting Research: 37, 225-238.
- Demerjian, Lewis, Lev, & Mc Vay. (2012)